

Universul Literar

Director: STELIAN POPESCU

REDACȚIA:

No. 11, Str. Brezoianu, No. 11

ABONAMENT:

= Lei 10 Annual =

ADMINISTRAȚIA:

No. 11, Str. Brezoianu, No. 11

ȘTEFAN IULIAN

Parcă-l am înaintea ochilor, de și iată în curând 30 de ani de când nu mai este.

Ce spirit scântiețor! ce mare talent! ce îmbelșugată intrupare de însușiri teatrale!

Și la baza acestor daruri firești, mici o școală! Dacă acest mare talent ar fi fost cultivat dela obârșie, cine știe dacă n'ar fi întrecut chiar pe Mollo!

Copil încă, juca cu colegii de școală la grădina cu cai și ce alt putea juca în vremea aceia decât traduceri proaste din repertoriul melodramatic francez și cântecetele lui Alexandri? Are vreme însă să tragă la fiț școala și să audieze cursul lui Costache Caragiali și acesta cum da Dumnezeu vreo 5—6 luni de zile.

Abla către 16 ani, dă dracului și grădina cu cai și cursul lui Caragiali și clasa a cincea de liceu și pleacă cu Fany Tardini la Bârlad unde face pe **souffleur-ul** trupel. Ceva mai târziu, tot în aceeași calitate, e angajat la Național în București, până ce într-o zi regizorul având nevoie de un înlocuitor în chilar prezina reprezentației, se gândește la **souffleur** și fără vorbă multă îl aruncă în scenă.

Așa a intrat în carieră la 17 ani.

Cam pe atunci e remarcat de Pascaly care îl ia sub povăța lui și care-l scoate la iveală cu roluri din ce în ce mai de seamă, culminând în **Nebunii din față** a lui Pantaz Ghica și **Rotarul** în care repurtează adevărate succese.

Netăgăduit că Iulian își datorează faima de mai apoi, în primul rând talentului lui, dar ceea ce nici el nu tăgădula, în al doilea rând,

exagerările lui și goana după efecte trezite.

Alți critici n'au împărtășit acest mod de a vedea și ca dânsul cred și eu că e o acu-

in evidență e faptul că Iulian datorește succesele din prima epocă a carierei lui, lui Pascaly.

Va să zică renumele lui Iulian debutează în două roluri cari departe de a fi comice, sunt exclusiv dramatice: **Ionită Crâmpei** din **Rotarul** și **nebulii din Nebunii din față**.

Urmează apoi maturitatea lui artistică cu reputația cea mare, asupra căreia nu voi insista: **Lipitorile satelor**, **Ce știe satul nu știe bărbatul**, **Pe malul gârlei**, **Halmanalele**, **Căzăturile**, **Iulian e blond sau brun**, **Scrisoarea pierdută**, **Noaptea furtunoasă**, **Conu Leonida**, **Sfredelul dracului**, **Domnul Choufleuri**, **Mincinosul** și atâtea altele.

Dar Iulian n'a fost lăsat în voia talentului lui; diferitele direcții i-au împus să joace copilării: **Roza magică**, **Fata aerului**, **Mascota**, **Betel-student**, **Boccacio** și **Voevodul țiganilor**.

Direcția nu vrea să facă artă, ci negustorie.

Habar n'avea direcția că adevărata comedie — fi-rar de orice gen—nu e aceea în care comicul îl dă maimușă-reala vorbelor și faptelor, oșcrimările, acrobația, notele forțate și gesturile de palat, ci comicul care rezultă natural și sănătos din situații comice, în cari interpretul poate fi și mut și totuși stărnește hazul prin atitudinea comică în care e vârat fatal de voința autorului la un moment al destrămării acțiunii. Și Iulian, asemenea comedii ar fi trebuit să interpreteze numai, iar nu roluri de bălci, un bufon sau

datorește mult îndrumării date de Pascaly, singurul dascăl, singura școală până la bursa de la Paris.

Criticii teatrali de pe vremi, au adus lui Pascaly învinuirea că în mare măsură el e acela care a stricat gustul artei teatrale cu

zație neîntemeiată: teatrul de atunci era pentru atunci și pentru lumea de atunci și trebuia să placă acestei lumi. Ei bine, așa cum era, a plăcut și prin urmare și-a îndeplinit menirea.

Nu vreau să dezvolt acest capitol; ceea ce țin să scot

un Vasilache, cum a fost cu Voevodul țiganilor unde interpretul trebuie să cânte când el habar n'are de muzică și să pocească o limbă.

El pricepuse această menire și a căutat să se fixeze într'însa, dar direcțiile n'au înțeles la fel și ce putea face Iulian decât să se execute contra voinței și chemării lui?

Direcția și-a bătut joc de talentul lui, căci trebuie mărturisit că dacă am avut câțiva actori, în schimb n'am avut nici odată direcție. În felul acesta direcțiile au tras păcatele multora. Nu zic că toate direcțiile fierb într'un cazan; vor fi fost una poate două, cari n'or fi fost ca toate, dar poți zice fără păcat și fără frică, că teatrul nostru n'a avut director nici odată, nici chiar pe Ghica și pe Caragiale. Dacă ar fi avut, multe nulități n'ar fi fost societari și Iulian n'ar fi fost expus să facă salturi, să cânte ciardase și să pocească două trei limbi spre hazul amatorilor de antracete de circ, dar spre mulțumirea rețetei care mergea strună.

În astă privință, care credeți d-voastră că a fost preocuparea de căpetenie a direcțiilor, a tuturilor direcțiilor fără excepție?

Rețeta.

Dacă direcția a văzut că cutare piesă nu rentează, ba din potrivă, are deficit, cum acesta era singurul criteriu de apreciere, nu și-a mai bătut capul că cerceteze dacă valoarea piesei sau alte cauze sunt de vină, ci a căutat piesa care rentează și a menținut-o pe afiș chiar dacă aceasta era o nerozie simplă sau pornografică.

Ce-i pasă direcției că instituția aceasta națională avea altă menire decât aceea de a strânge parale, că parale se poate face și cu menageria sau cu circul, sau, mai ușor și mai fără bătaie de cap, închirind localul pentru nunți, botezuri sau baluri mascate! Ce vrea ea să știe că instituția n'a fost creată ca directorul să stea la teighea, să facă saftea și să atragă mușterii ca o firmă cu vad; că una este arta și alta e taraba! Esențialul era rețeta și de aceea dă-l cu Boccaccio și cu Voevodul

țiganilor și... strâmbă-te Iuliane, scâlclază o limbă, cântă și fă tumba, ca să meargă bine la cassă!

Direcții cari să înțeleagă alt-fel chestiunea, n'au fost. De aceea dacă am fi avut mai mulți și mai buni actori decât am avut, artă tot n'ar fi făcut teatrul românesc în vremea aceea, fiindcă n'avea conducere, adică cap, și se știe ce zice românul despre „acolo unde nu e cap“. Și iarăș de aceea, poate o direcție să vopsească teatrul pe din afară și să-l repare pe

re degradează și înjosește arta.

Or, Iulian dacă juca spirit grosolan, n'o făcea pentru că ar fi vrut; așa era consemnul în interesul rețetei.

Temperament viu, pururea în vervă, vervă pe care n'a mai cunoscut-o teatrul nostru de la Millo, a fost incontestabil un mare și original talent. El nu primea indicațiuni dela autor; odată stăpân pe piesă și pe rol, n'avea altă călăuză decât propriile-i resurse și totuși autorul rămânea uimit

aparitia lui! Și câte portrete nu ne-au rămas de la el și câte defecte n'a biclăit și câți ami de zile alături de Aristița, Nottara și Manolescu, n'a proptit teatrul pe umerii lui!

Să nu se uite că la 20 de ani era tot așa dedesăvârșit ca și după întoarcerea de la Paris. Așa sunt aleși, se manifestă din prima zi.

Torbii

Cuvintele din urmă

Iată-ne ajunși, după cum al dorit, în clipa întrevederii de adio! Voești să ne despărțim. Cedează dorinței tale. Dar tu te desparți de mine ca d'un dușman. Mă privești cu ochi străini. Nesocotești tot ce-a fost între noi și nu îți seamă de nimic. În loc să ne despărțim cu bine și să ne strângem mâna ca doi prieteni pe cari împrejurările nefavorabile li silesc să se despartă; în loc să păstrăm în minte unul de altul o plăcută amintire ca mai târziu să ne aducem cu drag amintire de noi.

Deși, de multe ori, mi-ai făcut neplăceri, imputări nedrepte, ai fost cu mine și brutală, eu, totuși îți le lert acum pe toate.

Acum, în clipa asta, când pleci, lei parcă și ceva din mine: lei inima mea cu bine, iei gândul meu care te urmărește veșnic ca umbra ta. Gândul meu zboară 'n jurul tău ca un fluture în preajma unei flori.

De mâine, dar, vom fi ca doi streini cari nici odată nu s'au cunoscut. Acum, în clipa asta, cea din urmă, când plec fără să cer dela tine vreun semn, rămâi, cum al vrut, în lumea ta și fii fericită. Iar eu, strein, călător p'un pusuș fără margini, plec uscând în gene o lacrimă a păreriilor de rău...

Și mai târziu
Când amintirile vorbi-vor
De tot ce-a fost odată între noi
Atunci vei înțelege poate
Cine-i vinovat din vândândol.

De azi înainte, eu sunt pentru tine un mort de care aș vrea să nu-ți mai amintesti nici odată.

G. T. Niculescu-Varone

VERSURI ALBE

SE STING...

*Târziu, în nopțile albastre spre zorii dimineții
Pe cer sclipindele rubine pălesc ușor... se sting,
Și'n urmă-le nimic, o rază, o umbră... nici un semn
Cau fost cândva . . . . .
. . . . . Iluzii, visuri, în sufletele noastre*

*Se sting tăcute, liniștite, ca stelele în haos...
Și cerul sufletului nostru rămâne tot pustiu,
Dar las în urmă râni, decepții... și-amare remușcări...
. . . . .*

*Pe cer sclipindele rubinuri se sting... și iar revin,
În toate nopțile albastre — o veșnică poveste...
Pe când din visuri și iluzii, nimic nu mai revine
Sunt moarte'n cripta amintirii, și... nu se mai întorc!*

○ ○ ○ ○ ○ C. C. CRISTEA ○ ○ ○ ○ ○

dinăuntru, nici această indeletnicire nu se chiamă artă.

Mulțimea n'a priceput altfel pe Iulian decât ca pe favoritul obligat s'o facă să rădă și nici nu-l putea pricepe altfel, fiindcă treaba ei nu e să priceapă: ea vine la teatru ca să plângă sau să rădă și actorul care o face să plângă mai cu foc sau să rădă mai cu poftă, ăla e actor pentru ea.

Dar nu pe această mulțime, ci o frântură din intelectualitatea noastră, am auzit-o mirându-se în acea vreme că Iulian, în Ion de pe malul gârlei a lui Ascanio, s'a prostit, fiindcă nu e de loc comic. Se înțelege! Nu era o comedie grotescă din acelea ca-

la prima repetiție, de chipul cum se vedea interpretat. Caragiale însuși n'a avut nimic de corectat când și-a văzut pe Ghiță polițaiul din Scrisoarea pierdută și a mărturisit că nu se aștepta la o interpretare așa de ideală, cu toată solida lui reputație.

Finul simț de observație, darul de a pătrunde repede tema și intenția autorului și jocul lui degajat, erau cele trei distincte calități cari decretau pe Iulian artistul superior ce știa să reliefeze piesa și să decidă de soarta ei.

A fost un creator ale cărei creații sunt și azi în picioare. De câte ori n'a scăpat o piesă condamnată până la

Iubirea femeii trăește cât florile

(PAGINĂ TRISTĂ ȘI ADEVĂRATĂ)

...Și s'au iubit și în iubirea lor și-au pus noroc, bucurie, viața toată. Iubirea lor era o evlavie, o slavă, nemărginire de dureri dulci și triste laolaltă.

S'au iubit zile frumoase și nopți neuitate și nimic din lumea aceasta părea să nu-l despartă. A fost o desfătare, a fost umbră, a fost vrajă, a fost ce n'a mai fost încă, dulcea lor iubire.

Ea, îi sfîștea viața cu mișcările dulci și cu farmecul nemai pomenit, fără de nume, care se simte numai, fără a putea spune ce-i — cînd iubești și ești iubit. El o adora. Icoană din perete! Și amândoi se pare că visează mai mult decât aveau să trăesc această iubire.

— „Tine, amantă iubită, îi spuse ea, cu glas dulce cum știa a spune femeile cînd dau nume dulci amantului, aducându-i un mănunchiu de flori gingașe și alese, alese de mîna ei. Cînd florile acestea vor muri, va muri iubirea noastră!...

Și sublima amantă a pus florile în glastră și discret avea grijă să le primenească în fiecare dimineață.

În fiecare dimineață florile erau proaspete, diamantate de rouă, și umplea cuibul iubirei și alesei lor fericiri, cu îmbalsămări voluptoase.

Și a trecut vremea. A trecut repede, ca o părere, cum trece vremea cînd ești fericit. Viața lor în acest timp, o eternă primăvară. Aceleași flori proaspete, aceleași iubire suavă, aceeași sfîntă sărbătoare de bucurii și de noroc, același uitare de toate în lume.

Toate însă se sfîrșesc: e lumea o fericire atât de frumoasă nu-și are decât un timp.

...Căci n'a știut amantul alurid de iubire, să priceapă că e tot una de te razemi de o umbră sau de crezi ce-a spus femeia.

În una din dimineți florile

oșifite în glastră. Era o jale să le privești. El avu o înfiorare. Pricepuse că fericirea s'a dus. O lume de visuri și de frumuseți de noroc și de bucurii l se năruise dintr'o dată în suflet.

A tot așteptat-o! Ea n'a mai venit. Nu mai avea cine să primenească florile și cine să fie fericirea.

Cu inima înghețată de du-

reră, amantul sărută florile, se îmbată de mirosul lor trîndav, își simte pustulul și singurătatea din viață și în minte l se strecoară intuiția sfîșietoare a fericirii care a fost!...

....Și a murit fericirea lui și a murit iubirea ei, căci iubirea femeii trăește cât florile!...

Amantul-poet se stîngea de tristețe și de iubire pe cînd femeia-iubită atîta își reedita poemul iubirei în alt exemplar!...

Petru T. Gădel

Mai 1918, Huși.

PAGINI DE ALBUM

Frumoasei oarbe

Draga mea prietenă, ți s'a spus că lumea e frumoasă!

Tu, ai rămas tăcută și gîndindu-te îndurerată la ochii tăi fără lumini, te-a prins adeseori, vie, intensă, o dorință de a putea gusta aceste frumuseți atât de cîntate, măcar o zi, un ceas, o clipă...

Adesea ori am văzut șirindu-ți pe chip lacrimi amare și ți-am auzit vocea înecată de plîns.

M'ai întrebat și pe mine despre ceace te înconjoară, despre cele în mijlocul cărora duci existența ta întunecată, fără ca o rază de soare măcar, — bătînd în ochii tăi, — să poată pătrunde în adîncul lor, să poată lumina imensa noapte în care trăești.

Nu-ți face iluzii multe, dragă mea!

Ți s'a spus că lumea e frumoasă, însă tu le-ai putea răspunde fără să greșești:

— „Lumea mea cerească, lumea închipuirii mele e însă și mai frumoasă!“

Aceasta e ceace vreau să-ți spun acum și ceace ți voi repeta întotdeauna.

Vrei să știi ce e pămîntul, acest glob imens care se rostogolește în haos?

Iată: închipue-ți un teatru mare, în care milioane de actori reprezintă o comedie nemărginită; închipue-ți că vezi rîul ascuns sub haina înșela-

toare a bunătații, tîlharul ascuns sub masca omului cinstit; închipue-ți că auzi vorbindu-se despre știința ignoranțului, de eroismul lașului și imbecilului, de cinstea celui desonorat.

Și — dacă ai putea — ai vedea trecînd bogatul luxos prin fața celui flămînd, bolnav și gol, fără să-l ajute.

Ai auzi atunci că, bolnavului, schilodului și neputinciosului care cere pomana unui ban, îmbrăbițatul îi strigă arogant:

— „Muncește!“

Ai auzi trimețînd la muncă tocmai cel care n'a muncit niciodată.

Lumea e ipocrizie, e înșelăciune; lumea e o goană nebună, o luptă continuă.

Egoismul e suveranul ei.

Tu, numești viața ta aridă, zici că simți în eu-l tău moartea, deși încă mai vorbești și continui a mai mișca, deși înțelegi că te găsești în cea mai frumoasă vîrstă.

Lupta aceasta internă, draga mea, va înviora și mai mult iubirea.

Iubește, iubește, pentru că ai trebuință!

Uită lumea, uită că trăești: — ție ți va fi ușor să uiți.

Eu, care-ți vorbesc, de multe ori, după ce am avut vreun vis scurt, am dorit cu ardoare o viață de visuri, — visuri fără

trezire, visuri cari să urmeze visurilor.

Viața ta, fecioară cu lumini stinse, e numai o viață de visuri.

Mi-ai povestit că ai văzut un inger alb coborînd din înălțimi, oprindu-se înaintea ta și punînd pe ochi-ți fără viață o sărutare pasionată, — o sărutare de dragoste.

— „Cît de frumos era cerul, locuința ingerului meu!...“ mi-ai spus tu.

„Cît de frumos era heruvimul acela alb cu aripioare de puf!“

...Și v'ați îmbătat amîndoi de dragoste, el ți-a șoptit vorbe dulci, tu ai zămbit și în visul acela ai uitat că nu vezi, și ți s'a părut că privești și te bucuri de frumusețea cerului și a ingerului tău!

Iubește!

Numai astfel ți vei simți sufletul fermecat; iubește cu spiritul, iubește numai cu gîndul, iubește visînd, tu, care poți face lucrul acesta mai mult decât oricare altul!

Înalță-te, pentru că în lume nu vei găsi iubirea curată, ci numai conglomeratul de josnicii!

Înalță-te în spre seninătatea nemărginirii, pentru că în lume iubirea se cumpără ca și carnea!

Cugetă la toate acestea și vei înțelege apoi care e mult cîntata frumusețe a lumii: vei suporta atunci, mai resemnată încă — dacă se mai poate — orbirea ta!

Vei înțelege că e și mai frumos să trăești, da, pe pămînt, între oameni, însă cu gîndul în lumea idealului, deasupra mizeriilor și josnicilor umane, într'o lume de visuri, de imagini și năluciri...

Gîndește-te, gîndește-te adînc și-mi vei da dreptate!...

Const. Nutzescu

EPIGRAMĂ

D-lui X.

care e un trîntor și nu se ocupă cu nimic

A trebuit să vie nemții
Din amorțeală să te destuie,
Au reușit și ei ceva:
Doi ani în șir să te ocupa,

Torbil

LA UMBRA CIREȘILOR

POVESTE

Soarele se ridicase ca de două sulfi pe-albastrul unui cer de vară trimițându-și razele-l aurii în unde ce descriau tremurături nebune și salturi riscate printre ramurile verzi ale pomilor. Vrăbiile săreau cîrbind din pom în pom și din cracă'n cracă îmbătate de puzderia de aur fin ce le scâldea ariploarele și de parfumul exuberant ce-l degaja întreaga atmosferă, iar mai departe — în lunca îmbrăcată în verdele-i costum, un cuc își mai cânta poate pentru ultima oară, dulcele său cânt.

Coșofene cu pene pesirițe se opriră din sbor pe cireșii din grădina lui moș Ilie, care se plimba pe sub cordoanele de verdeață, prin iarba încă pulverizată în argintiu de roua nopții, — cu patru mici copilași Moș Ilie mai arunca din când în când câte-o piatră în desimea pomilor, pentru a gonii coșofenile care-l mâncau cireșile și celelalte poame, și, după același urma înainte povestea pe care o spunea copilașilor.

— Ei, moșule! le spunea el copililor. Și ea s'a sult în pod să-și ascute dinții, ca s'o poată mânca pe biata copilă. Dar fetița când se uită'n căldarea babel care fierbea pe foc și văzu un cap de om în ea, i se făcu atîta frică sărmana, că ar fi vrut să fugă, să fugă departe, dar...

Și moș Ilie spunea mereu șirul povestii și copiii l'ascultau cu drag sărind împrejurul lui și mîncînd la cireșe și la coacăze.

— Și de te nu fudgea moșule?! întrebă mirat un copilăș cu figura strengărească.

Era prea târziu să mai fugă atunci, copiii moșului, că baba tocmai se dedea jos din pod și ea și-adusese aminte de-abia atunci că baba aia urătă și cu dinții ca lopețile, este muma pădurii. Ea a început să tremure și să plîngă, dar baba-i spunea să nu plîngă, că ea a fost în pod de-a luat numai niște usturoi pentru carnea ce fierbea'n căldare. Și văzînd muma pădurii că fata plînge mereu, l-a înfipt dinții în creștetul capului și după puțin timp capul copilășei ședea la fereastră rînjindu-și dinții albi din gurița ei mică...

Și moș Ilie oftă, iar copiii ascultau speriați la vorbele bătrânului, când o găină fugi prin tuful de coacăzi, în urma lor. Soarele se ridică mereu și ajunsesse ce e drept, cam în dreptul inimii. Inșă nici-unul nu zicea că-i e foame și, moș Ilie le da zor să mînce poame, spunându-le povești. El se opriră cu toții în fața unei fantăni din frumoasa grădină și, după ce bătrânul răzîndu-se în baston, se așeză jos pe iarbă verde, copilașii se apropiară din ce în ce mai mult de el, tăvălindu-se pe jos la rîndul lor, — spre a putea să soarbă mai bine poveștile bătrânului, — care erau pentru vârsta lor, cele mai frumoase momente.

— Dar cu Nădrăvan Moșule, cum a fost? zise unul din ștergari, cu părul auriu lăsat în bucle pe spate...

— Ei, moșule! Ascultați! le zise moș Ilie tușind, pentru a-și drege glasul. Ei au fost trei frați și tătășău întîmplându-se să moară, nu le-a lăsat drept avere, de cît un fier de plug. Și se gîndiră ei după ce-l înmormîntară, cum să trăiască pe lumea asta trei frați

repede, — către urclorul de apă ce sta trîntit la umbra unei tufe de coacăzi. Bătrânul se uită rîzînd după ei și, o porni către conacul moșiei — care era la câțiva pași de grădină, — de-abia tîrîndu-și pașii sub greutatea celor șaptezeci de ani ce i apăsau umerii.

Moș Ilie, era un bătrîn bun la inimă, care fusese adus de la munte de către stăpînii grădinei și conacului — un boer cucucioana lui, bătrîni și ei acum, — ca păzitor și ngrijitor al lăptăriei, — înșă, cum boierii nu întîrziaseră să mai piardă și ei din avere din motive binecuvîntate de D-zeu — chiar la vre-o doi ani după ce-l luaseră pe Ilie'n slujba lor, — el nu se supăra să facă și pe vizitiul, ba

el. Totuși se'nsurase și el, își luase o nevastă cu câteva prăjini de pămînt și, copil și baba lui duceau greul gospodăriei acolo în satul lui de munte. Le trimitea el bani, ba se și ducea din când în când pe-acasă, ori venea băbuța pe la el, — dar n'ar fi vrut în ruptul capului să-și lînă el nevasta și copiii acolo în curtea boerului.

— Destul slugăresc eu, spunea el ori-cui l'ar fi întreat de ce nu-și are nevasta cu el în curtea boerului.

Se'mprietenise așa de bine cu vecinii și mai ales cu copiii lor — acum la bătrînețe... Boerul plecînd la băi, și-au lăsat toată încrederea în moș Ilie. L'au lăsat cheile deia iatac, de la magazie, în sfîrșit, ce mai încoace încolo; moș Ilie avea toate bogățiile boerului pe mîinile lui. Dar și el le îngrijea ca pe ochii lui din cap, mai ales că-i promisese boerul la întoarcere, un suman frumos, așa cum purtase Ilie în tinerețe. Toată ziua acum, și-o petrecea cu cei patru copii — fiii boerului, — păzind grădina plină cu tot felul de pomi roditori.

Moș Ilie intră'n iatac, luă defa bucătărească merindele într-o grăistă, și se întoarse iar la umbra de lângă fantană, unde cei patru copilași se așezaseră pe iarbă verde, cu urclorul lângă ei, — așteptându-l. El întinse un șterger pe iarbă, se așeză jos și scoase o sticlă cu lăică, pe care o puse'n gură — să-l mai dea putere, cum spunea el. Așeză merindele pe ștergar și, copiii începură să mînce, uitându-se în toate părțile spre garduri, ca nu cumva să'adrăznească un oarecare să sară la poame în grădina boerească.

Soarele pătrundea cu razele sale printre crăcile cireșilor ce creșteau lângă fantană, — și aureau fața lui moș Ilie, ostentă de ne-cazurile vremurilor. El observa cu multă băgare de seamă, mîncările ce le făceau copilașii în jurul lui. Se gîndea bătrînul la copiii și la nevasta lui, pe care-i lăsase acolo departe la munte ca să muncească fiecare câte ceva să poată trăi. Se gîndea el la multe moș Ilie, că doar văzuse atatea de când trăia pe lume, dar când avea copiii lângă el, nu vrea să mai gîndească la nimic. Mai trase odată din sticlă după ce termină de mîncat, și începu să povestească mai departe basmul ce-l începuse înainte de masă.

— Și au mers, au mers până ce au dat de niște grâu frumos, de par'că era aur în lumina soarelui. Și s'apucară să taie'n el, de par'că tăeau într'un zid. Dar cînd tăiau ei mai cu foc, se văzu o lumină pe cer care venea'nspire ei ca un fulger! Era smeu care se oprî înainte lor, căci — mări Doamne, — pe-acolo erau moșille lui.

— Ce faceți voi aici, oameni buni? întrebă smeu.

— Ia, secerăm și noi! zise unul d'între ei mai arțăgos. Asta era Nădrăvan, copilul moșului. Dar smeu le zise:

— Dar voi n'ați știut că pe-aici este moșia mea?!

— Păi, n'am știut, cucoane! dar

TE-AI DUS

*Bătea la Catedrală miczul nopței.
Cînd prin văzduhul negru ca pămîntul,
Cu seceră la subțioară avîntul,
Și-l luase'n lume atuncea spectrul morței.*

*Danțau în cîrduri ielele virgine
Și cucuvaele cântau pe turle,
Iar vîntul începuse ca să urle
Cînd tu te-ai despărțit pe veci de mine.*

*Te-ai dus în lumea fără de prihană,
Speranță a vieți-mi pururi zbuciumată.
Iubito! Mi-e inima de-atunci o stană.*

*Dar crede-mă, c'o clipă niciodată
Nu m-oi gîndi cu inima dușmană
C'ai mai iubit pe altul vreodată.*

P. Mihălescu-Meteor

cu un fier de plug... Și zise unul din ei:

— Mă, fraților! halde să dăm fierul la țigan să facă trei seceri din el, să luăm fiecare câte una și să plecăm așa în lumea largă până când om da de-un grâu bun... Și-așa și făcură. După ce se văzură cu seceri și-și puseră fiecare'n traista lui câte-o turtă și câteva căpățâni de ceapă și usturoi, o porniră la drum cu noaptea'n cap...

Alb'nele bîzălau prin iarba'naltă pe lângă copii, care încinși de căldura binefăcătoare a soarelui și legănați de frumoasa poveste a lui moș Ilie, adormiseră cu gîndul la toate lucrurile fantastice pe care le auziseră din gura bătrînului.

— Ei, copiii moșului, sculați în sus să mergem la mîncare. Copiii tresăriră și începură să'algere sburdalnici — care mai de care mai

chiar și pe feciorul, cînd se simțea nevoia. Era acolo de mal bine de patruzeci de ani și, își servea stăpînii cu cea mai mare credință. Înalt la statură și bine făcut, cu pletele pe spate și cu ochii lui negri — veșnic surzînd, el fusese altădată fata curții boeresti. Cînd plecua boerul să se plimbe pe-afară din sat sau pe moșie, el își punea haina cea bună și pălăria lui mică de mocan, și flori din grădina boerească și mîna cală așa de mîndru, că tot satul privea cu drag la cal ce se'ncondurau sburdalnici și la Ilie, bălătul chipeș din curtea boerului Mitică.

Așa a stat mereu la curte Ilie, — până ce a'bătrînit, — iar boerul văzîndu-l că e om de ispravă și cinstit, și-an lăsat toată încrederea în el. Fusese om cu stare Ilie în sat la el, dar sărăcise de pe urma unor daraveri — cum spunea

alci am văzut și noi grăul mai frumos...

— Ei, bine! Deseară să veniți la mine la palat să măncați și, până atunci tăiați vârtos tăiați cu nădejde, că eu vă plătesc bine.

— Bine, cucoane! așa om face — ziseră ei.

— Dar acum mai sunt smel, moșule? întrebă un copilș cu ochii pe jumătate închși de somn.

— Mai sunt și-acum, moșule! dar acum nu mai umblă așa pe aici că s'a înmulțit lumea, mult de tot. Acuma trăesc he! departe de noi, și numai câte-odată mai vezi câte-un smeu trecând ca fulgerul în zbor.

— Și-așa au făcut ei, cei trei frați. Unde mi s'a pornit Năsdărăvan pe secerat, de-a pus trei tarlate de grâu jos, până'n seară, i-a legat și i-a și strâns snopii. Dar seara când să se ducă la masă la palatul smeuului. Năsdărăvan, cum era el năsdărăvan, a mers așa mănecând turtă cu usturoi până la smeu acasă, în cât el se săturase până acolo...

Smeul cum i-a văzut, a dat ordin slugilor să le dea mănecărea cea mai bună și vin mult, mult. Căci, vezi Doamne, — el bobise, dracul de smeu, că ăla cu care vorbise el era Năsdărăvan și măcăsa îi spusese lui că Năsdărăvan o să-i pue lui capul.

Dar Năsdărăvan n'a vrut să mănănce, și i-a spus smeuului că el nu mănănce de cât turtă și ceapă și că s'a săturat cu ce mai avea în traistă la el. Dar nici smeuul nu se lăsa cu una cu două. A dat ordin să le aranjeze imediat camera de culcare cea mai bună și să li se dea tot ce-or cere...

Și tot povestind mereu, moș Ilie adormi și ei alături de micii ștregari,

Când s'au sculat din somn, soa-

rele se lăsară pe după zidurile umbrite cu ederă, și-și trimitea ultim-le raze din acea zi peste fermecătoarea și liniștita grădina a lui moș Ilie. Pasările nu mai ciripeau, doar un cârd de rațe sălbatice mai treceau în zbor către baltă, fălăindu-și aripile lor greoaie pe de-asupra pomilor. Incepea să întunericască încet-încet.

Moș Ilie și-a luat copilășii de mână, a mai dat un ocol grădinei și, s'a dus apoi să ducă ștregarii pe la casele lor, — care înfricoșate de poveștile ce le spusese bătrânul, năreau că văd pe «muma pădurii» — sau vre-o altă asemenea lighioac periculoasă, în fiecare umbră mai adâncă a pomilor și tufişelor.

Lumina lunii se ogîndea'n lacul din mijlocul curții boerești, și presăra ca o pulbere de argint ca o năframă din povești, — sălcile ce-l înconjurau. În fața iatacului, găinile visau cocoțate pe un hambar, ca câine dormea cu nasul într'un țol lângă hambar, iar o găscă rătăcita de relelalte tovarăse, gâgăia prin curte.

După ce rosti totul și duse copiii acasă, moș Ilie se culcă să se odihnească puțin, pentru că peste noapte să mai poată să mai dea câte-un ocol prin grădina boerească, mai ales că flacăii din sat erau foarte drăcoși și, știa el bătrânul că se putea aștepta la

Asfel și-a petrecut viața moș Ilie — până când boerii dela curte se stinseră unul câte unul, iar el își luă rămas bun dela sat și dela boerul cel nou plecă la copiii și la mătușa lui.

Au trecut câțiva ani de atunci și acum curtea boerească este o părăgenitură unde s'au incuibat cucuvele.

Dela Șegarcea

POVESTE

*Se lasă nori de purpură în zare,
Carpafii stau de streajă la hotar;
În noaptea care prinde să coboare,
S'oprește'n fața unei gari de trecătoare,
La vadul unei ape, un maghiar.*

*Aprins de lunge-i goană se răsfrânge
Spre apa turburată ca să bea;
În mâinile'nclăștate frâul strânge,
El soarbe apa roșie de sânge
Și-și vede fața roșie în ea.*

*O clipă se privește mut de groază
În ogîndirea apei, solitar;
Se vede rătăcit și fără pază,
În zarea'mpurpurată nici o rază,
Doar noaptea ce se lasă la hotar.*

*Din umbra trecătoarei i se pare
Că s'au deschis nepângărite porți.
El simte, chinuit de remușcare,
Cum gura se deschide tot mai mare
Și-și vede amintirile de morți.*

*Zărește desprinzându-se din noapte
Venii dezgropate din Ardeal;
Schilavi și goi la suflet și la fațe,
Îi pare că s'apropie în șoapte
Și'nebunit s'asvârle'n scări, pe cal.*

*Străbate fără preget înainte
Cărarea care urcă nesfârșit.
Cătr'murat de-aducerile-aminte,
În frigurile temerii presimite
Că ceasul răsplătirii s'a'mplinit.*

*Din zare vântul fur'o tristă veste
Și-o risipește jalnic peste văi;
Fugarul se oprește sus pe creste,
Nainte-i se'nfiripă o poveste:
Ardealul arde'n foc de vălvății.*

*O clipă pleacă fruntea să'nțeleagă
Destinul ce-l pândește la hotar...
El vede ce i-a fost ursit s'aleagă,
Din coapsă'și smulge spada lui pribeagă,
Pe crestele'noptate un maghiar.*

Victor Dimitriu

CANTEC

*Foaie verde de susai,
Mândruțiță de pe plai,
Cu fior și păr bălai
Și cu miere dulce'n grai,*

*Mândro dragă, mândră ești!
Când vorbești
Și când zâmbești
Par'că, zâne 'mpăratești,
Duse'n mândrele calești,
Nu's așa cum zând ești.*

*Par'căi fi o căprioară
Când cobori, în murg de seară,
Cu ulciorul subțioară
S'aduci apă de isvoară*

*Foaie verde de răsurd,
Pentru tine-o lume 'ndurd...
Mărgărite, ai în gură,
Buze roșii ca o murd!*

*Foaie verde de susai,
Mândruțiță de pe plai,
Dacă gura ta mi-o dai
Și să gust mierca din grai
N'aș fi Gheorghe, ci-aș fi Crai!*

St. Petrescu-Brăila

LA RĂZOR

*De fi s'a părut vr'odată
Că mă uit cu drag la tine,
Fosta-i înșelată;
În răstimp să plâng de-mi vine,
Plășig că-mi amintești surată,
Sora îngropată.*

*Când ai fost din sat plocată
Măntălniși în drum, ei bine,
Fi cu judecată;
Nu veniam eu pentru tine,
Nu ești dur din cer picată.
Rătăciser, fată.*

*Vezi, lacum de treabă-ți cadă,
Cântă, gândul să-ți atine,
Bată-l să fi-l bată,
Și de te-o'neca suspine,
Nimănu-i tu nu te-arată,
Și rămăi curată.*

*De-o fi vremea blestemată
Că să viu eu dor la tine,
Nu-s cu mintea toată;
Și atunci, — ia seama bine, —
Ocolește-mă surată,
Binele te bată.*

Liesandru Delastână

MARGARIT

de LIXANDRU DELASTĂNĂ

Nu știu cum, dar era tare mulțumit boierul Mărgărit de când logofătul său Șerban își adusese din oraș pe soră-sa. Și nu doar fiindcă cine știe ce, dar parcă se mai lumina casa când Lucia venia discedimineață să-i aducă cafeaua, iar când o auzia vorbindu-i blând și mângâietor, simțea un fel de alint ce-l bucura foarte.

Numai slugile își cam dădeau coate; vezi ele nu puteau pricepe cum de Șerban încuviințază să înceapă amândoi pe-o slăbrie, și fiindcă-l știau pe logofăt negru la suflet și cu gânduri tănuite, l'au priveghiat deaproape, și de ar fi să asculte clevetirile lor, — au aflat lucruri minunate.

La început au venit să le dea în vileag doar de-or ajunge la urechia boierului, dar pe urmă s'au răzgândit și au lăsat lucrurile în plata lui de sus.

Căci nu era ușor lucru să te pul potrivnic lui Șerban; știau ele slugile ce pățise bietul Mocanu când s'encumetase, și le cam tăiase pofta.

Așa în cât lăsară gândul de a destăinui celor ce știau, și cum boierul avea mare încredere în logofătul său, nu lua seama la câte o vorbă scăpată pe ici, pe colo ci își căta de treabă. Adică, așa vine vorba, căci de drept nu prea avea conu Mărgărit nici o treabă, că-l înlocuia de minune logofătul său Șerban.

Rămănea boierul adesea pe gânduri, și de-i veniau în minte vremurile trecute, îl cuprindea o părere de rău, și amaric îl chinula. Căci fusese viața lui tare închisă, și fără prilej de veselie. În tinerețe argat la o moșie, totdeauna suduit și nevrednicit să ridice ochii asupra cuiva; mai învinovățit fiind pe nedrept, apoi părtaş la o negustorie de n'avea pas să se miște o clipă în voie. Iar când a văzut că-i trece vremea și tot necăpătuțit rămâne, ca un câine al nimenui, a luat o văduvă bogată, sau mai bine, l'a luat ea pe el și l'a ținut mai mult ca pe o slugă.

Dar n'a dus-o mult baba, și-a dat ortul popii; iar când să zică și ei Doamne-ajută că s'a văzut bun stăpân în atâtea avere, s'a simțit îmbătrânit, neputincios.

Și poate din pricina asta se schimbase acum Mărgărit, din pricina asta simțea că pe zi ce trece, ceva neînțeles îl îndeamnă să privească mai mult pe Lucia, să-l vorbească alintat ca unui copilăș. De o vreme se năstăra în el

gândul de a-i spune dorul, însă când cerca să-și plăsmuiască în minte înșiruirea vorbelor, se încredința că ceiace simte inima lui îmbătrânită nu se poate tălmăci în graiu, și mai ales înțelegerea că singur nu știe ce vrea.

Doză luni în șir și-a petrecut astfel, cu sufletul în nehotărâre, cu corpul scuturat ca de friguri. Doză luni și-a frământat cugetul dacă trebuie sau nu să-l spule, pe urmă l'a părăsit gândul acesta, și prea mulțumit că o

vede în fiecare zi, nu mai dorea nimic.

Dar într-o bună zi, când Lucia îi duse după obiceiul cafeaua, l'a privit așa, nu știu cum, că l'a făcut pe Mărgărit să-și uite pe ce lume se află, și ca într'un vis neînțeles l'a atins mâna ușor de frunte.

— Ai să mai poci dela noi Lucio?

A oftat Lucia din tot pieptul:

— Plec boierule, plec!

Iar lui Mărgărit parcă i s'a lăsat un vâl cernit pe ochi și a bolborosit în neștire:

— Cum? De ce? Nu ești mulțumită aci? Îți lipsește ceva?

— Nu dar vezi dumneata,

VESELE

SOLIOCEUL NEBUNULUI

de CONSTANTIN A. I. GHICA

*In secolul acesta de proză insipidă
Eu singur azi cu gândul m'avânt spre lumi bizare
Căci sunt amestec straniu de sfinx și piramidă
Și sunt polen simpatic pe-o inimă de floare,*

*In pieptul meu năvalnic se luptă-un mapamond
Și'n ochii mei chiar cerul se'neacă'ntr'un tablou;
Eu sunt un geniu magic, în lume vagabond
Și'n orișice victimă descoper un erou.
Din înălțimi astrale eu pescuesc distanța
Și-o trec în matematici cu fracții dertzorii
Iar când mă prinde leneș cu dragoste speranța
Ași vrea să fug în lumea plantată'n infuzorii.*

*Ospiciul mă distrează ca o pepinieră
Acolo-s înțelepții trăsniți și epileptici
Acolo nu-i viața așa de pasageră
Și nici nu sunt poseurii din lumea noastră sceptici.*

*Și-ași vrea în Honolulu să mor ca o banană
Să pier ca un constrictor mușcat de musca tsé-tsé
Iar ochi-mi melancolici să cadă pe-o liană
Ce'nvălue amurgul cu-o sumbră frumusețe.*

*Și tu să-mi cânti copilă, duios romanța plebei
Și eu Cezar pe moarte s'ascult și să bocesc
În timp ce amintirea din zidurile Thebei
Vă spune: — Glorii șterse, acumă vă iubesc...*

*Să mi se facă'n urmă un dric... de tinichele
Iar doi catări gigantici pe umeri să mă poarte
Și nimeni să nu urle căci lacrimile mele
Vor fi torent de fluviu în albie de moarte.*

*Iar dincolo de viață când voi păta nucleul
De sentimente triste pe aripe de vrăbil
Infometat să umplu cu pieptul meu muzeul
Minunilor terestre pe mări fără corăbii*

*In secolul acesta de proză tembelistă
Eu singur azi cu gândul m'avânt spre lumi bizare
Căci sunt amestec straniu de cocă simbolistă
Și sunt polen simpatic pe o inimă de floare.*

frate-meu Șerban vrea să mă mărite și...
— Te măriti?

— Nu; nu vreau în ruptul capului, și de-o stăruie mai bine mă duc la schit.

S'a înseninat fața posomorâtă a boierului și ca la vederea unor sfinte odoare, s'a tras umilit de-o parte.

— Să rămâi pururea fecioară...

Și din ziua aceea nimic nu era mai sfânt, pentru Mărgărit, decât chipul Luciei, și ar fi fost în stare nu știu ce să facă pentru ea.

Dar se vede i-a fost dat să nu se bucure mult de fericirea asta, că într-o zi veni la curte Mocanu, trîntis după niște butii dela altă curte. S'a dat în vorbă cu slugile, și din una în alta, a ajuns acolo unde-l păsa. Nu putea el să uite pățania cu logofătul Șerban. Cum a aflat Mocanu cum stau treburile, și-a frământat puțin cugetul, a întors lucrurile cum i s'a părut lui mai bine, și a soptit în treacăt câteva vorbe la urechia boierului.

A pălit ca ceara Mărgărit și n'a vrut să creadă, iar pe înopțat s'a pus la pândă să se încredințeze. Îi chinuiau gânduri amare și în fiecare clipă lua o nouă hotărâre. Aci se simțea îndreptățit să facă orice, să omoare chiar, — și la gândul acesta strângea prăselele unui cuțit ce avea la brâu, — aci își lua seama și i se părea că purtarea sa e copilărească.
— De unde acest drept?

Sângele-i clocotea în vine, iar privirile ce țâgneau din-ochii în-sângeați străbăteau întunericul cercetând stăruitor acelaș loc.

Nu-și mai dădea seama de nimic; fiecare întâmplare din ajun i se părea o taină care trebuia să fie dată în vileag, să aibă urmări. Și între toate cele petrecute vedea un fel de legătură ce le țara pe toate ca într'un vârtej amețitor, așteptând din clipă în clipă să se stăruie întruparea aceasta drăcească, să se nîmicească, să lasă în iveală adevărul.

De ce se certase de dimineață Lucia cu Șerban? Auzise el bine cum se gâlceveau dar nu putuse prinde rostul vorbelor.

Începuseră a-l amorți mădulele când o umbră desfundă întunericul și se scurse dealungul ghiveceilor cu flori așezate pe lângă zid, oprindu-se în dreptul ferestrei ce da în odaia Luciei.

În acelaș clipă, tâmpilele lui Mărgărit evăcniră împinse de valuri fierbinți de sânge ce-i năvăliră în cap.

Își strădui cîoanele întepenite, ca de mort, se ridică, dar n'apucă să facă un pas și căderea unei lopoți ce sta rezimată alături, înfloră întunericul sperînd deo-

potrivă pe cel ce pândea și pe cel pândit.

Iar când a văzut Mărgărit că lucrurile stau tocmai așa cum le înțelesese el și că l-a scăpat prilejul răzbunării, a rămas clătindându-se pe picioare, și-a strâns mâinile deasupra frunții lui arzându-se și șovăind ca într'un tremur, a năvălit în iatacul Luciei.

Nu s'au ivit încă zorile și umbra zănatec din odăe în odăe aruncând în răstimp câte un crâmpel de vorbire. Iese pe privdior, se uită pe bătaură, nici o slugă, nimic.

— Ori... l-a luat dracul, ori... Și odată cu vorba aceasta în cutogul lui scapără un gând din ce în ce mai îndărătnic.

...Dar dacă ei vor fi știind și l'are frică de dânsul? ...S'or fi înțuciat prin casă... ori poate... poate s'or fi dus să dea de veste jandarmilor.

Tremură carnea pe oasele ce abia susțin povara, iar pe fața lui ca de înecat, ochii parcă scânteiază.

...Și oamenii stăpânirii sunt tare minunați, și au să se ducă drept la puț...

Îl treceau sudori reci și în lupta amelițoare cu gândurile ce-l istoviau, ar fi fost mai bucuros să-și dea duhul.

...Dar la puț au să vină oamenii să ia apă și chiar de... Nu; puțul e făcut de mine, cu cheulala mea, pe pământul meu.

— Boerule!

— A! Tu ești Toadere!

Și se uită la el grăind încă în neștire:

...Pământul e făcut de mine, cu banii mei... Dar de ce au leșit așa de târziu din casă? Ești galben și parcă ți-e frică de mine. De ce stai așa departe? N'am nimic cu tine; cu voi n'am nimic.

Toader, se uită și mai crede, mai nu crede ochilor.

— Un lucru numai: Să nu mai prind pe cineva la puțul din ograda mea că-i rup oasele; priocpi? Haide du-te și-i scoate gălețile... Și du-te mai degrabă că doar nu ești beteag... Ia uite cum aleargă nebunul; parcă îl mână dracii...

Iar după ce Toader s'a supus poruncii, s'a mai potolit Mărgărit și a scoborât în grădină.

...Ghivecele cu flori... pe ici... în dreptul ferestrei.

Și cum li alunecă ochii pe cărările printre buruene, zărește jos un cuțitaș; cuțitul lui Șerban, că-l era nelipit din cărâmbul cismei.

(Va urma)

LA JIU...

In urma povestirii unui sergent rănit în lupta de la Jiu.

„E noapte... și din zori de ziu,
Par'cau bătut mereu... o piud!
Sună surd... M'auzi tu camarade?”

Ferește-te... nu vezi cum cade
Chiar lângă tine un granat?...
Cum crește șuerul turbat!!

Dar ce, nu vezi... Ție nu'ți pasă,
Ori n'ai cin'să te plângă-acasă?...
Uf... s'a spart!!... Grozav mai urid...

Por'car cânta tot iadul 'n surdă,
Batând chindile drăcești!...

— Mă frate Oane!, mai trădești?!

Toți tac!... nici unul nu mi răspunde!...
Și-un fior de groază mă pătrunde!...

— Aci, o mând... Doamne, rece!...
Și teapănd sub hând 'i trece,
Pe sân 'și-apasă ceva strâns,
Și fața'i udd... ca de plâns!...

Sunt singur?!... Doamne ce mai noapte!

Din munși coboară umbra...
Șoapte...

Ș'n depărtări se pierd a'arme...
Tovardși!, n'auziți?!... la urme!...
Nimeni nu mișcă, nu m'aud
Și par'că dorm în șanțul ud!...

„Racheta luminează cerul...
Și vdd în jurul-mi cimiterul,
Cu groaznicul sfârșit de luptă!...
...Și răzimat pe-o armă ruptă,
Formesc, în suflet c'un sicriu...
Ș'n urmă mi plâng apele 'n Jiu!...”

Adrian G. Roșianu

Din volumul de poezii „Laer'mi, Sânge, Soare” care va apare în curând.

GERMANII

Orșice ați vrea să ziceți —
nu scrișiți, vă rog, din dinț!
Negreșit că sânt pe lume
și câțiva germani cumînți.
Dar nebunii au dus cârma;
tneacă ei în sânge

Omenirea care astăzi
îngrozită morții 'și plânge.
Pentru cei cumînți, în starea
ce se vdd acum reduși,

Să avem se cade mild;
celorlalți le trebuie duși.

Înciși bine în ospici,
unde ura să le tacă,

Prinși de furii rdu la nimeni
să nu poată să mai facă.

Acolo, spre poaie,
„Gott mil uns” să cânte'n cor,

Comandați, c'o spadă ruptă,
c'at lor ex-imperator.

N. Tine.

Surprins în țară străină

Declararea de războiu a României

— Așaaa! Nouă însă, răspunde soldatul, ni s'a dat ordine speciale dela Comandatura să vă păzim bine, bine de tot, căci sunteți bandiți și să nu care cumva să vă scăpăm, că ne bagă două săptămâni la dubă și-apoi ne trimite pe front!... Doctori... Stu-denți?!

Spre a dovedi și mai bine soldatului minciunile grozave spuse asupra noastră de către Comandatura din Berlin cățiva dintre noi eram arătat acte de pe la facultățile și tehnica din Berlin.

— Așaa?... Stu-denți?... Do-o-o-octori?... grăi micuț soldatul german.

Vocăia devenea mai bună, mai blândă.

— Nici eu nu credeam, răspunde soldatul, ca d-v., oameni așa bine îmbrăcați cu chip deosebit și ales... să fiți niște bandiți... stu-denți... îngână soldatul, luându-și oarecum o poziție de respect față de noi.

Privirea îi rămâne însă asupra havanei.

Ajungându-ne scopul de-a fi imblânziți o fiară, Bercovici îi oferi o țigară de foi.

— Mulțumesc! Mulțumesc foarte mult! Sunteți tare gentili! Sunt dealtfel fumător de forță, răspunde neamțul. Și aprinzându-și țigara de foi trăgea din ea simțindu-se elicit de fericit, ca și cum s'ar fi găsit în alt 9-lea cer.

— Trageți fereastra de voiți, adăogă în grabă soldatul. Aici este prea cald și prea multă măbușeală.

(Urmează). Nicușae Michail. Pânza amurgului se coboară încet.

Soldatul care ne însoțea nu își mai trecea des basmaua pe frunte, iar sub răcoarea dăătoare de viață, ne trezeam din moleșală.

— Dar încotro mergem? întreb pe soldat.

— Nu știm nici noi, răspunde soldatul cu un zâmbet, numai bine ajungem mâine dimineață pe la 10—11.

— Dar ce fel de drum e ăsta? Eu știu că de la Tempelhof spre Hannover, faci numai câteva ceasuri, și noi?...

— Ei, d-le, replică soldatul. Acesta-i tren special, ca pentru prizonieri. Ce se interesează comandatura, dacă d-v., o să faceți 5—6 ceasuri, sau 19—20? Principalul e, să fiți aduși la destinație, în lagărul de internare.

— D-ia ai mai fost prin vre-

un lagăr? întrebă unul din noi pe soldat.

— O, da. Dela începutul războiului și până acum, cea mai mare parte din timp, am dus-o ca santinelă prin lagărele de prizonieri!

— Cum e prin lagăre? Prizonierii au ce anăca? Sunt puși la munca grele.

— Sunt lagăre, d-lor, unde prizonierii cred o-o duc mai bine ca la ei acasă. Au de mâncare mai bună ca noi.

— Cum așa?

— Primesc pachete cu ali-

Răposatul Petre Carp, pe când era în opoziție, asculta în Cameră un discurs al unui membru din majoritate care între altele, ataca și gruparea junimistă.

La un moment dat, Carp îl întrerupe cu o zeflemea din multele ce avea la îndemână.

Oratorul îi replică:

— Ați lucrat după capul d-voastră d-le Carp și n'o să pretindeți să vi-l imprumut pe-al meu.

Iar conu Petrache, repede:

— Nu, poți să ți-l păstrezi, n'am ce face cu el.

mente de prin toate părțile. Așa bunăoară englezii din Ruhleben, lagăr nu departe de Berlin, primesc atâtea conserve, cutii cu carne, că n'au ce face cu ele. Le aruncă la câini, în fața noastră. Javrele cele, câinii, trăesc mai bine ca noi, noi, crâpăm, murim de foame în țara noastră. Ce vreți? Numai eu surogate și parasurrogate nu te poți hrăni ani de zile.

— Dar ce și cum muncesc prizonierii?

— Sunt lagăre d-le, răspunde soldatul, unde se muncește din greu. Și de-ar fi numai lucrul, n'ar fi încă nimic...

— Ce vrei să spui, că nu înțelegem?

— Hei, d-le, sunt lagăre, unde prizonierii sunt bătăți până la sânge, mulți din ei, mor sub loviturile de armă.

Ași vrea să am atâtea golorgani numai, câte paturi de pușcă am văzut rupându-se pe spinarea bieților prizonieri!... Or fi și printre ei răi, nu zic ba, dar oameni suntem cu toții.

— Dar cum de se bat prizonierii?

— Iacă așa e porunca celor de sus: cea mai mică abatere, nesupunere, să fie croită...

Sunt lagăre d-lor, unde prizonierii mor de foame cu du-funul, cu subala, groparii în-săși s'au spălat de atâtea morți. Ei n'au vreme să sape atâtea gropi, îi aruncă gră-madă, unul peste altul. În al-tele, se dau chiar ordine spe-ciale să se omoare cât mai mulți prizonieri, căci Germa-nia n'are mâncare pentru ni-lor, dar să mai hrănească și liftele dușmanei!...

Dar d-le, ce să vă spun? Nu vreau să bag frica 'n d-va, dar după câte știu și eu, prin locurile astea încotro mergem noi acum, este ceva înspăi-mântător!...

Tremura carnea pe mine, la auzul acestor cuvinte.

— Luprejunimile Hannoveri continuă el, sunt renumite. Tot ce are Germania mai rău și mai neomenesc mai brută! și mai feroce, este trimis prin locurile Hannoveri. De-afi a-vea nefericirea să vă interneze într'un asemenea lagăr, mai bine să vă trageți un glonte în cap.

Trenul străbătea greci in-tunericul, se oprea pe la fie-care stație, așteptând să vină și să treacă trenuri întregi

pline cu munițiuni și soldați. Se duceau pe frontul din Nor-dul Franței. Câte dintre ele, n'or fi fost și pentru mica Ro-mânia? Pe fețele nemților ve-deai voioșie, veselie, cântau „Deutschland ueber Alles“ și noi, cu inimile zdrobite de groază și durere, coploșiți de gândul închizițiilor și neburo-cirilor ce poace ne aștepta.

— Spre lagăr —

Dimineața zilei de 20 Oc-tombrie, pe la 10 jum. soldatul ne spune:

— Pregătiți-vă bagajele, căci la stația următoare tre-bue să ne dăm jos!

(Va urma)

O PIERDERE

Zilele acestea s'a stins din viață, cunoscut l și apreciatul pictor N. Angelescu-Ange.

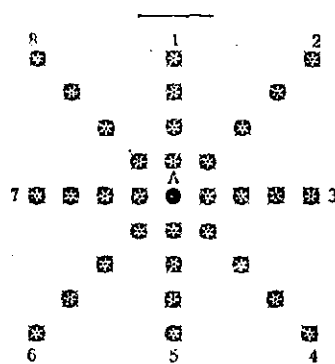
Artist de necontestat talent, tratând cu o delicateță origi-nală florile, fructele și mai cu seamă peisagiul, regretatul dispărut lasă împrăștiate prin diferite galerii de amatori, multe pânze, a căror valoare va fi de acum încolo mult mai apreciată,

Ne vom împlini datoria de a-i schița activitatea artistică într'un număr apropiat. Deo-camdată, o lacrimă din adân-cul inimei pornită, pe mor-mântu-i.

JOCURI DISTRACTIVE

13. JOC IN RAZE

de Dumitru N. Ionescu

- 1 — A = Explozibil
- 2 — A = Nume feminin
- 3 — A = Câmpie întinsă
- 4 — A = Oraș în Transilvania
- 5 — A = Venit anual
- 6 — A = Prooroc
- 7 — A = Joc de copii
- 8 — A = La gust

Cifrele dela 1 — 8 dă numele unui oraș din Transilvania.

14. ȘARADA

de Dem. Rădulescu

Cetitorule gândește
Bine și apoi mă citește.
N.ai de furcă mult cu mine,
Iată cum încep în fine:
Prima 's nume de bărbat
Iar a doua „e“ curată,
Cea de a treia am cătare
Dacă'nchei cândvă scrisoare
Ca să-ți fie mai ușor
Tară's tot întregilor.

15. ARITMOGRIF

de D-na Lia Scărlătescu

2	4	1	5	arbore			
6	3	8		arbore			
3	7	10	9	nume masc.			
1	4	1	5	oraș Transilv.			
9	11	13	10	3	1	7	nume masc.
5	1	1	5	6			comună
4	7	8	6	12			nume masc.
1	8	7	4	11	13	5	pânză

Inițialele de sus în jos dau nu-mele unui artist dramatic.

16. ARITM. GEOGRAFIC

de I. Suidel

1	—	?	—	0	—	+		
4	1	—	—	—	—	—	—	—
3	—	—	—	?	—	—	—	—
2	1	—	—	0	1	—	—	—
1	—	×	1	—	?	—	1	—
1	1	—	—	?	—	—	0	—
4	—	+	—	—	—	0	1	
1	—	—	—	—	—	—	—	
3	1	—	—	?	—	—	0	1
4	—	+	—	—	—	—	0	1

Name de Țări

Cifrele arată continentele; !-niușele consunantele, iar semnele vocale.

Inițialele de sus în jos dau o insulă mare.

Coroșpondența Redacției

Persoanelor cari ne întreaubă dacă cecece se publică la noi se plătește, le răspundem că cola-borarea este gratuită.

Instiințăm pe d-nii: Wollmar, Sola, P. Gh. Budești, Bogdanovici, A. A. Sorescu, Ririșor, A-dela P., C. Marian, I. Gane, An-gello Novarello și Altamara, că cecece ne-au trimes nu se pu-blică. Toate celelalte manuscrise primite, se publică.

